

УДК 339.166.5:657.421.3

ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

КОРОГОД Н. П.¹, *к.пед.н., проф.*

СУЛИМ-ТИМОВТИ А. О.², *к.т.н., доц.*

¹Кафедра інтелектуальної власності, Національна металургійна академія України, пр. Гагаріна, 4, м. Дніпропетровськ, Україна, 46005, контактний тел.: 098-42-042-33, e-mail: n.korogod@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1113-3055

²Кафедра інтелектуальної власності, Національна металургійна академія України, пр. Гагаріна, 4, м. Дніпропетровськ, Україна, 46005, контактний тел.: 097-74-558-68, e-mail: milusa99@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-2998-2808

Анотація. Мета. Ідентифікація об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів на прикладі автоматизованих баз даних. **Методика.** Наявність нематеріальних активів, у складі ресурсів підприємства, збільшує ринкову вартість підприємств, підвищує інвестиційну привабливість та забезпечує захист їхніх прав. Ідентифікації об'єктів інтелектуальної власності встановлює наявність та чинність документів, які засвідчують правомірне набуття права авторства, права власності, а також інших документів, які є підставою для оприбуткування об'єкта нематеріального активу. Ідентифікація є обов'язковою умовою для обліку об'єктів інтелектуальної власності. **Результати.** У роботі запропоновано базу даних «Аналіз» за допомогою якої існує можливість проведення ідентифікацію суб'єкта господарювання, що характеризує клієнта як учасника фінансово-господарської діяльності. **Наукова новизна.** Для ефективного існування, підприємство повинно мати ефективний метод ідентифікації нематеріальних активів. Запропонований підхід дозволить ефективно оцінити об'єкти права інтелектуальної власності на підприємствах. **Практична значимість.** Ідентифікація клієнта дає можливість перевірити правильність ведення документообігу та проаналізувати господарську діяльність. Коефіцієнтний аналіз призводить до виявлення вузьких місць у діяльності підприємства.

Ключові слова: інформаційна система, ідентифікація, інтелектуальна власність, нематеріальні активи, база даних

ИДЕНТИФИКАЦИЯ НЕМАТЕРИАЛЬНЫХ АКТИВОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

КОРОГОД Н. П.¹, *к.пед.н., проф.*

СУЛИМ-ТИМОВТИ А. А.², *к.т.н., доц.*

¹Кафедра интеллектуальной собственности, Национальная металлургическая академия Украины, пр. Гагарина, 4, г. Днепропетровск, Украина, 46005, контактний тел.: 098-42-042-33, e-mail: n.korogod@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1113-3055

²Кафедра интеллектуальной собственности, Национальная металлургическая академия Украины, пр. Гагарина, 4, г. Днепропетровск, Украина, 46005, контактний тел.: 097-74-558-68, e-mail: milusa99@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-2998-2808

Аннотация. Цель. Идентификация объектов права интеллектуальной собственности в составе нематериальных активов на примере автоматизированных баз данных. **Методика.** Наличие нематериальных активов, в составе ресурсов предприятия, увеличивает рыночную стоимость предприятий, повышает инвестиционную привлекательность и обеспечивает защиту их прав. Идентификации объектов интеллектуальной собственности устанавливает наличие и действие документов, удостоверяющих правомерное приобретение права авторства, права собственности, а также других документов, которые являются основанием для оприходования объектов нематериального актива. Идентификация является обязательным условием для учета объектов интеллектуальной собственности. **Результаты.** В работе предложено базу данных «Анализ» с помощью, которой существует возможность проведения идентификации субъекта, который характеризует клиента как участника финансово-хозяйственной деятельности. **Научная новизна.** Для эффективного существования, предприятие должно иметь эффективный метод идентификации нематериальных активов. Предложенный подход, позволит эффективно оценить объекты права интеллектуальной собственности на предприятиях. **Практическая значимость.** Идентификация клиента дает возможность проверить правильность ведения документооборота и проанализировать хозяйственную деятельность. Коэффициентный анализ приводит к выявлению узких мест в деятельности предприятия.

Ключевые слова: информационная система, идентификация, интеллектуальная собственность, нематериальные активы, база данных

IDENTIFICATION OF INTANGIBLE ASSETS ENTERPRISE

KOROGOD NATALIYA,¹ *doc., Candidate of pedagogical sciences*

SULIM-TIMOVTY ANN,² *doc., Candidate of technical science*

¹The department of Intellectual property, National Metallurgical Academy of Ukraine 49600, Ukraine, Dnepropetrovsk, Gagarin avenue, 4, Contact tel.:098-420-42-33, e-mail: n.korogod@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1113-3055

²The department of Intellectual property, National Metallurgical Academy of Ukraine 49600, Ukraine, Dnepropetrovsk, Gagarin avenue, 4, Contact tel.: 097-74-558-68, e-mail: milusa99@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-2998-2808

Annotation. Goal. Identification of intellectual property rights in intangible assets by the example of automated databases. **Methods.** The presence of intangible assets as part of the enterprise resources, enhance the market value of enterprises, increase the investment attractiveness and protects their rights. intellectual property identification establishes the presence and action of the documents certifying the lawful acquisition of the right of authorship, the right of ownership, as well as other documents that are the basis for the capitalization of intangible assets. Identification is a prerequisite for the registration of intellectual property objects. **Results.** The paper offers a database of "analysis" with the help of which there is the possibility of identifying a subject that describes the client as a member of the financial and economic activity. **Scientific novelty.** For the effective existence, the company must have an effective method of identifying intangible assets. The proposed approach will effectively evaluate the intellectual property rights in the workplace. **Practical significance.** Identification of the client makes it possible to check the correctness of the document, and analyze business activities. Ratio analysis leads to the identification of bottlenecks in the enterprise.

Keywords: the information system, identification of intellectual property, non-material assets, data basis

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язкою з важливими науковими або практичними задачами

Соціально-економічний розвиток України значною мірою залежить від ефективності інтелектуальної діяльності. Розвиток суспільства переконливо підтверджує, що головним чинником сталого економічного розвитку держави може бути тільки зростання інтелектуального потенціалу нації і, в першу чергу, впровадження науково-технологічних новацій, що впливають на зростання конкурентоспроможності підприємств [1-2]. Сьогодні на підприємствах України знаходять все більше застосування сучасні види інтелектуальної власності. Динамічно росте їх частка в загальних активах фірм. Інтелектуальна власність та нематеріальні активи є продуктом двадцять першого століття і тому під впливом процесів економічного розвитку щороку ці поняття трансформуються і стають більш глибокими і місткими за класифікаційними ознаками. Як відомо, нематеріальні активи не мають матеріальної форми і їх не можна побачити, вони призначені для використання протягом тривалого періоду часу й мають грошову оцінку [3]. У їхній склад включаються різні об'єкти інтелектуальної власності. Актив можна продати, обміняти, здати в оренду, відчужувати, передавати будь-яким іншим способом без втрат економічних вигід, які генеруються іншими активами. Всі активи, що є на балансі, піддаються ідентифікації [4-5].

Відповідно до П(с)БО 8 актив вважають ідентифікованим і підконтрольним, тільки якщо є документ, що підтверджує його існування й виключне право підприємства на результати інтелектуальної діяльності. Під час ідентифікації об'єктів нематеріальних активів комісія підприємства перевіряє наявність та чинність документів, що є підставою для оприбуткування об'єкта нематеріального активу й засвідчують правомірність набуття права власності, права авторства, права на використання об'єкта нематеріального активу [6-7].

Проблеми та особливості визнання, ідентифікації, оцінки та обліку інтелектуальної власності на підприємствах є предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних вчених, зокрема Р. Грачової, Г. Нашкерської, Н.А. Слободянюк, О.І. Іванець, Г. Уманців, В. Моссаковського, О. Зайківського, І. Назарбаєвої [3, 5 -8].

У табл. 1 приведено аналіз щодо терміну «ідентифікація».

Виходячи із табл. 1 під «ідентифікацією інтелектуальної власності» будемо розуміти процес розпізнавання відповідності об'єкта до певної групи активів підприємства.

Ідентифікація об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів підприємства - це процес прийняття рішень по створенню, формуванню й введенню їх у комерційний обіг в умовах ринкової конкуренції з метою одержання максимального прибутку. Зростання конкурентоспроможності підприємств передбачає ефективне використання природних, матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Водночас дедалі більшу роль відіграють нематеріальні активи, частка яких у структурі активів суб'єктів підприємницької діяльності постійно зростає.

Крім того, наявність нематеріальних активів у складі ресурсів підприємства збільшує ринкову вартість підприємств, підвищує інвестиційну привабливість та забезпечує захист їхніх прав. суб'єктів підприємницької діяльності постійно зростає. Крім того, наявність нематеріальних активів у складі ресурсів підприємства збільшує ринкову вартість підприємств, підвищує інвестиційну привабливість та забезпечує захист їхніх прав.

Аналіз останніх досліджень та публікацій і виділення загальної проблеми

Євроінтеграція України на сучасному етапі призводить до динамічного розвитку інтелектуальної власності як компонента господарських відносин, коли на очах з'являються нові об'єкти інтелектуальної

власності, а також підсилюється значення для економіки і розширюються способи їхньої ідентифікації [12].

Таблиця 1

Визначення терміну «Ідентифікація»/ The definition of «identification»

Термін	Визначення
Ідентифікація	(лат. identifico ототожнювати) - ототожнення, прирівнювання, уподібнення, розпізнавання
	процес розпізнавання системою або людиною (криміналістом, дослідником, операційною системою тощо) іншої системи або об'єкта (людини, користувача, предмету, процесу тощо)
	можливість виокремлення з інших активів, що практично не завжди вдається
Ідентифікація у техніці	встановлення відповідності розпізнаваного предмета своєму образу (знаку)
Ідентифікація у філософії	встановлення тотожності невідомого об'єкта відомому на підставі збігу ознак, пізнання
Особиста ідентифікація	відповідь на питання про відношення особи до самої себе
Ідентифікація ОПВ	означає встановлення наявності та чинності документів, які засвідчують правомірне набуття права авторства, права власності, а також інших документів, які є підставою для оприбуткування об'єкта нематеріального активу.
Ідентифікація НА	розглядається через немонетарність та нематеріальність
	розглядає лише два критерії визнання нематеріального активу, тобто, це немонетарність на нематеріальність

Конкурентоспроможне підприємство передбачає використання природних, матеріальних, нематеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Водночас дедалі більшу роль відіграють нематеріальні активи, частка яких у структурі активів суб'єктів підприємницької діяльності постійно зростає [3, 5]. Наявність нематеріальних активів у складі ресурсів підприємства збільшує ринкову вартість підприємств, підвищує інвестиційну привабливість та забезпечує захист їхніх прав. Отже, ідентифікації об'єктів інтелектуальної власності встановлює наявність та чинність документів, які засвідчують правомірне набуття права авторства, права власності, а також інших документів, які є підставою для оприбуткування об'єкта

нематеріального активу. Ідентифікація є обов'язковою умовою для обліку об'єктів інтелектуальної власності [2]. Ідентифікація об'єктів інтелектуальної власності визначає основні відмінні ознаки в якості нематеріальних активів підприємства: відсутність матеріальної основи, здатність приносити дохід, відсутність відходів та ліквідаційної вартості, можливість використання у різних сферах виробництва, врахування нормативно-правової бази, перехід на міжнародні стандарти ведення бухгалтерського обліку [8, 13-14]. Тож, на сам перед, необхідна база даних, яка дасть можливість провести аналіз стану підприємства на теперішньому та майбутньому періодах часу.

Метою роботи є ідентифікація об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів на прикладі автоматизованих баз даних.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів

Інтелектуальна власність - це система, що складається з різних об'єктів. Це не стала, раз і назавжди система, а живий, що продовжує розвиватися, «організм». Причому, темпи розвитку його збільшуються рік від року разом із збільшенням темпів наукового, технологічного і культурного розвитку людського суспільства.

У контексті процесів, що нині відбуваються в Україні, проблема ідентичності інтелектуальної власності набуває особливо актуального значення, саме у вигляді автоматизованих систем підприємства, якими є бази даних [12].

В останні десятиліття інформацію розглядають як один з основних ресурсів розвитку суспільства, а інформаційні системи та технології у вигляді баз даних – як засіб підвищення продуктивності праці та ефективності роботи персоналу [9-11].

Переробка інформації – найважливіша функція, без якої неможлива цілеспрямована діяльність будь-якої соціально-економічної, організаційно-виробничої системи (підприємства, організації, території і т.п.). Систему, що реалізує функції збору, зберігання, обробки і передачі інформації, називають інформаційною системою у вигляді бази даних. Найважливішими функціями цих систем є прогнозування, планування, облік, аналіз, контроль і регулювання [9, 14]. Технології виконання таких функцій впроваджуються на ТОВ «Колор Систем Плюс». Найбільш широко інформаційні системи у вигляді баз даних використовуються у виробничій, управлінській і фінансовій діяльності.

Співробітники ТОВ «Колор Систем Плюс» розробляють інформаційні системи у вигляді бази даних, які можуть бути впровадженими в існуюче програмне забезпечення будь-якого підприємства сфера діяльності яких пов'язані із господарським обліком та призначених для автоматизованої обробки інформації та прийняття управлінських рішень.

Однією із таких систем є база даних «Аналіз», яка пов'язана з веденням бухгалтерського обліку.

Для розробки програми було проведено ряд етапів.

На першому етапі було проаналізовано та виявлено програмне забезпечення на якому й розроблялася база даних. З усього різноманіття програмного забезпечення обрано платформу 1С та програму Microsoft Excel. Ці платформи є сумісними. Отже, майбутні користувачі бази даних «Аналіз» зможуть вибирати ту платформу на якій їм буде зручніше працювати. В середовищі 1С база даних буде впровадитися у наступних режимах.

- 1С 7.7 впроваджує базу даних за допомогою режиму «Конфігуратор». Для користувача база даних «Аналіз» буде доступна в режимі 1С: «Підприємство» у зовнішніх звітах.

- 1С 8.2 застосовує базу даних за допомогою зв'язка з програмою Microsoft Excel.

За допомогою платформи Microsoft Excel база даних буде відкриватися з урахуванням масивів даних та логічних функцій, які формуються з допомогою мови програмування C++.

На другому етапі проходить визначення інформаційного забезпечення яке представлено на рис. 1.

Рис.1. Інформаційне забезпечення бази даних «Аналіз»

Інформаційне забезпечення представляє собою фінансову та бухгалтерську звітність. Вона дає можливість згодом дати можливість аналізувати стан підприємства. Розгляд стану підприємства буде поводитися за допомогою економічного та фінансового видів аналізу.

Звітність у базу даних «Аналіз» постачається з бухгалтерських програм за допомогою «Спеціальної вставки» (рис. 2)

Первісні дані завантажуються в базу даних «Аналіз» за допомогою встановленого алгоритму, який представлено на рис. 3 та, в послідовному, відбувається розрахунок коефіцієнтів.

Основними складовими коефіцієнтного аналізу підприємства є:

- аналіз майнового стану підприємства та динаміка його зміни;
- аналіз фінансових результатів діяльності підприємства та ліквідності;
- аналіз ділової активності;

- аналіз платоспроможності (фінансової стійкості);
- аналіз рентабельності [3].

Назва	Код разма	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	74,00	74,00
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320		
Інший додатковий капітал	330		
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (незаказний збиток)	350	18,00	25,00
Неоплачений капітал	360	()	()
Випушений капітал	370	()	()
Усього за розділом I	380	92,00	99,00
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення витрат персоналу	400		
Інші забезпечення	410		
Інші фінансові	420		
Усього за розділом II	430		
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	22,00	20,00
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Випушений податковий зобов'язання	460		
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	22,00	20,00
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна зобов'язаність за довгостроковими зобов'язаннями	510	5,83	7,90
Векселі виписані	520		

Рис. 2. Приклад первісних даних у базі даних «Аналіз»

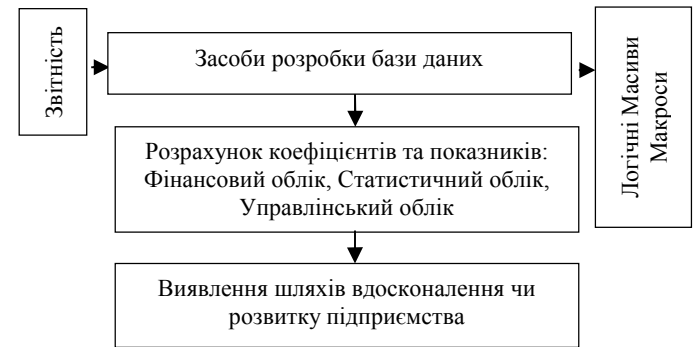

Рис. 3. Алгоритм роботи бази даних «Аналіз»

Оцінка майнового стану підприємства дає змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за визначений період, відслідкувати тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

**Приклад інтерфейсу бази даних «Аналіз»/
Example interface database «Analysis»**

Показники	Роки			
	2012	2013	2014	2015
Питома вага активної частини не обігових активів	$\frac{4.0}{65.0} = 0.06$	$\frac{5.5}{62.6} = 0.009$	$\frac{6.9}{63.8} = 0.1$	$\frac{8.6}{58.0} = 0.15$
Коефіцієнт зношування основних засобів	$\frac{14.0}{75.0} = 0.19$ або 19%	$\frac{17.9}{75.0} = 0.24$ або 24%	$\frac{23.1}{80.0} = 0.29$ або 29%	$\frac{30.6}{80.0} = 0.38$ або 38%

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу і дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання (табл. 3).

Таблиця 3

Приклад інтерфейсу бази даних «Аналіз»/ Example interface database «Analysis»

Показники	Роки			
	2012	2013	2014	2015
Коефіцієнт покриття	$\frac{97.9}{43.7} = 2.24$	$\frac{88}{33.5} = 2.63$	$\frac{101.6}{41.6} = 2.44$	$\frac{114.8}{42.3} = 2.71$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{31.0+1.7}{63.7} = 0.75$	$\frac{32.0+7.3}{33.5} = 1.17$	$\frac{34.3+31.2}{41.6} = 1.57$	$\frac{37.5+59.4}{42.3} = 2.29$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{31.0}{43.7} = 0.71$	$\frac{32.0}{33.5} = 0.96$	$\frac{34.3}{50.0} = 0.69$	$\frac{37.5}{41.3} = 0.91$

Таблиця 4

Приклад інтерфейсу бази даних «Аналіз» / Example interface database «Analysis»

Показники	Роки			
	2012	2013	2014	2015
Коефіцієнт платоспроможності	$\frac{99.2}{162.9} = 0.61$	$\frac{99.1}{150.6} = 0.66$	$\frac{107.8}{165.4} = 0.65$	$\frac{116.5}{172.8} = 0.67$
Коефіцієнт фінансування	$\frac{20.0+43.7}{74.0+25.2} = 0.64$	$\frac{180+335}{740+251} = 0.52$	$\frac{160+416}{740+338} = 0.53$	$\frac{14.0+42.3}{74.0+42.5} = 0.48$
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	$\frac{97.9-43.7}{97.9} = 0.55$	$\frac{88.0-33.5}{88.0} = 0.62$	$\frac{97.9-43.7}{97.9} = 0.55$	$\frac{114.8-42.3}{114.8} = 0.63$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{99.2-65.0}{99.2} = 0.34$	$\frac{99.1-62.6}{99.1} = 0.37$	$\frac{107.8-63.8}{107.8} = 0.41$	$\frac{116.5-58.0}{116.5} = 0.50$

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється показниками балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Далі розглянемо коефіцієнти платоспроможності (табл. 4).

Після отримання результатів програма надає пропозиції підприємству стосовно подальшої діяльності.

Висновки. Ідентифікація об'єкта права інтелектуальної власності означає встановлення наявності та чинності документів, які засвідчують правомірне набуття права авторства, права власності, а також інших документів, які є підставою для

оприбуткування об'єкта нематеріального активу. Ідентифікація є обов'язковою умовою для обліку об'єктів інтелектуальної власності.

Для аналізу обліку господарської діяльності клієнтів використовується база даних «Аналіз». Вона дає можливість провести аналіз стану підприємства на теперішньому та майбутньому періодах часу.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі

В подальшому дослідження будуть направлені на удосконалення методів ідентифікації об'єктів права інтелектуальної власності як нематеріальних активів на вітчизняних підприємствах.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук Г. В. Основы патентного права Украины: Учебное пособие / Л. И. Работягова: Министерство образования и науки Украины – К.: Центр учебной литературы, 2001. – 250с.
2. Багов В. П. Управление интеллектуальным капиталом: Учебное пособие / Е. Н. Селезнев, В. С. Ступаков: Министерство образования РФ - М.: Камерон, 2006. – 340 с.
3. Березін О. В. Економіка підприємства: Навч. Посібник / О. В. Березін: Міністерство освіти і науки України – К.: Знання, 2009. – 390 с.
4. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень / М. Т. Білуха: Міністерство освіти і науки України - К.: АБУ, 2002. – 480 с.
5. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк: Министерство образования и науки Украины – К.: «Ника - Центр», 2000. – 720с.
6. Бланк И. А. Управление использованием капитала / И. А. Бланк: Министерство образования Украины – К.: Эльга, 2002. – 656с.
7. Бланк И. А. Управление формированием капитала / И. А. Бланк: Министерство образования Украины – К.: «Ника – Центр », 2000. – 512с.
8. Бойко В. В. Экономика предприятий Украины: Учебное пособие/В. В. Бойко: Министерство образования и науки Украины - Днепропетровск: Пороги, 1997. – 311 с.

9. Бутинець Ф. Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку / Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів / С. В. Івахненко: Міністерство освіти і науки України – Житомир: ЖІТІ, 1997. – 304с.
10. Ван Хорн Дж. Основы управления финансами / Пер. с англ / Дж. Ван Хорн: Министерство образования РФ - М.: Финансы и статистика, 2000. – 782с.
11. Гельб А. Б. Современное состояние проблемы правовой защиты программного обеспечения ЭВМ / А. Б. Гельб. – [2-е изд.]. – Таллинн, 1983. – 176 с.
12. Підпригора О. О Право інтелектуальної власності: Підручник / За ред. О.О. Підпригори, О.Д. Святоцького. – К.: Ін Юре, 2002. – С. 16.
13. Кірін Р. С., Хоменко В. Л., Коросташова І. М. Інтелектуальна власність: Навч. посібник. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Д.: Національний гірничий університет, 2008. – 280 с.
14. Трифонов, І. В. Ціннісно-орієнтоване управління програмами в умовах невизначеності внутрішнього середовища [Текст] : монографія / І. В. Трифонов. – Дніпропетровськ : Вид. ПП «Свідлер А. Л.», 2013. – 230 с.

REFERENCES

1. Androshchuk G. V. Fundamentals of patent law of Ukraine: textbook / L. I. Rabotyagova: Ministry of education and science of Ukraine – K.: Center of educational literature, 2001. – 250С.
2. Bugs V. P. Managing intellectual capital: Training manual / E. N. Seleznev, S. V. Stupakov: Ministry of education of the Russian Federation - M.: Cameron, 2006. – 340 p.
3. Berezin O. V. pdprimstvo]: Navch. Posebni / O. V. Berezin: Minsterstvo of education and science of Ukraine – K.: Znannya, 2009. – 390 S.
4. Blaha M. T. Methodology of g / M. T. Blaha: Minsterstvo of education and science of Ukraine - K.: ABU, 2002. – 480 p.
5. Blank I. A. asset Management / I. A. Blank: the Ministry of education and science of Ukraine – K.: "Nika - Center", 2000. – 720с.
6. Blank I. A. Management of capital / I. A. Blank: the Ministry of education of Ukraine – Kyiv: Elga, 2002. – 656с.
7. Blank I. A. Management of capital formation / I. A. Blank: the Ministry of education of Ukraine – K.: "Nika – Center ", 2000. – 512с.
8. Boyko V. V. Economics of enterprises of Ukraine: textbook/V. V. Boyko: Ministry of education and science of Ukraine - Dnepropetrovsk: Porogi, 1997. – 311 S.
9. Balinese F. F. Informatin systems, buhgalterskogo abluu lectures. Uaichalni posebnim for students / S. V. Vakhnenko: Minsterstvo of education and science of Ukraine – Zhytomyr: IT, 1997. – 304s.
10. Van Horn J. Fundamentals of financial management / TRANS. angl / j. Van horn: the Ministry of education of the Russian Federation - M.: finances and statistics, 2000. – 782с.
11. Gel'b And. Б. Современное state of problem of legal defense of COMPUTER software / And. Б. Gel'b. - [2th publ.]. it is Tallinn, 1983. - 176 с.
12. Pdaphone O. O intellectual property Law: the Textbook / under the editorship of A. A. Podoprigora, A. D. Svatikovo. - K.: John Jure, 2002. - S. 16.
13. Cyrenus G. S., Homenko L. V., I. M. Korosteleva Intellectual property: the Textbook. allowance. - 2nd ed. revised and enlarged. - D.: national mining University, 2008. - 280 p.
14. Trifonov , I. Value- oriented program management under uncertainty internal environment [Text] : monograph / IV Trifonov . - Dnepropetrovsk : Ed. PE " Svidler AL ", 2013. - 230 p.

Статья рекомендована к публикации д-ром техн. наук, В.И. Большаковым и д-ром техн. наук, Д.В. Лаухиным (Украина)